

« بسم الله الرحمن الرحيم »

خلاصہ کتاب « مہدویت بر کرانہ وحی »

نویسنده: علی اکبر مہدی پور

نام استاد: جناب آقای برزویی

تخلیص: امین عباس پور

رشته الہیات، معارف اسلامی و ارشاد

شماره دانشجویی: ۹۲۳۱۲۳۲

مقدمه

در بیش از ۴۰۰ آیه از قرآن کریم، پیرامون مسائل غیبت، ظهور، حکومت آخر الزمانی و... سخن به میان رفته است. در این نوشته قصد داریم با شماری از این آیات بیشتر آشنا شویم. در این کتاب حدود ۳۰ آیه را که در ارتباط با بحث مهدویت هستند آورده است. در برخی از موارد، به علت پرهیز از تکرار، از آوردن برخی مطالب خودداری کرده‌ایم. لازم به ذکر است که نویسنده، روایات زیادی هم در کتب شیعه و هم سنی برای تایید این آیات آورده است که از آنها در این خلاصه صرف نظر می‌کنیم.

بخش اول

در بخش اول، به آیاتی اشاره می‌کنیم که در مورد کلیت مفهوم انتظار، منجی و ظهور سخن برده است:

• اطلاع رسانی در مورد موعود:

« ولقد كتبنا في الزبور من بعد الذكر ان الارض يرثها عبادى الصالحون » انبياء/ ۱۰۵

در بسیاری از روایات، این آیه را منتسب به قیام حضرت حجت (عج) دانسته و « عبادى الصالحون » را یاوران حضرت می‌دانند.

• انتظار منجی:

« فقل انما الغيب لله فانتظروا انى معكم من المنتظرين » یونس/ ۲۰

در کمال الدین و تمام النعمه آمده است: منظور از « غیب » در این آیه امام غایب می‌باشد.

• سیمای یاران:

« این ما تکنونوا یات بکم الله جميعا » بقره/ ۴۸

در روایتی از امام صادق (ع) آمده است که این آیه در حق یاران حضرت مهدی (عج) نازل شده است.

• آیین فراگیر:

« هو الذى ارسل رسوله بالهدى و دین الحق لیظهره على الدین كله » صف/ ۹

منظور از این پیروزی، سیطره کلی و ظاهری است، وگرنه از نظر منطق و برهان، اسلام همواره بر همه ادیان غلبه داشته است.

• صیحه آسمانی:

« ان نشا تنزل علیهم من السماء آیه فظلت اعناقهم لها خاضعین » شعراء/ ۴

صیحه آسمانی از نشانه های قطعی ظهور است که تمام مردم به زبان مادری خودشان در شب ۲۳ رمضان آنرا می شنوند.

• آینده جهان:

« ونرید ان نمن علی الذین استضعفوا فی الارض ونجعلهم ائمه و نجعلهم الوارثین » قصص/ ۵

این آیه در حق مصلح آخرالزمان و حکومت جهانی وی نازل شده است که بساط ننگین ظلم و ستم را برچیده و عدالت را در سرتاسر جهان حکمفرما خواهد کرد.

این آیات، گوشه ای از ویژگی های سیمای مهدی موعود می باشد که در ادامه به بحث بیشتری پیرامون آنها خواهیم پرداخت.

بخش دوم:

در این بخش، به مطالعه تفصیلی آیات در مورد ویژگی های دوران ظهور و یاران و آزمون های الهی در آخرالزمان می پردازیم:

۱ - امام غائب:

« الذین یؤمنون بالغیب » بقره/۳

در تفسیر این آیه شریفه ده ها حدیث از پیشوایان معصوم رسیده که منظور از غیب، امام غائب از ابصار می باشد.

امام صادق (ع): والغیب، فهو الحجه الغائب

امام باقر (ع): هم المتقون، الذین یؤمنون بالغیب، و هو البعث و النشور و قیام القائم و الرجعه

۲ - کلمه جاوید:

« فتلقى آدم من ربه كلمات فتاب عليه انه هو التواب الرحيم » بقره/۳۷

مفضل از امام صادق (ع) در مورد این آیه پرسید و ایشان فرمودند: حضرت آدم کلماتی را از خداوند دریافت کرد و خداوند نیز توبه اش را پذیرفت. آن کلمات این بود که: خدایا از تو می خواهم به حق محمد و علی و فاطمه و حسن و حسین و نه فرزند او، توبه مرا بپذیری.

بنابراین حضرت مهدی (عج) از کلمات جاوید الهی است.

۳- آزمون الهی:

« ولنبلونکم بشی من الخوف و الجوع و نقص من الاموال و الانفس و الثمرات و بشر الصابرين »

بقره/۱۵۵

در ذیل این آیه، دهها روایت داریم مبنی بر این که این آیه به اواخر دوران غیبت مربوط است. امام صادق (ع): پیش از قیام قائم، سالی خواهد بود که مردم دچار گرسنگی، ترس شدید از قتل، کمبود اموال، ارزاق و جانها خواهند شد. آنگاه آیه فوق را تلاوت فرمود.

۴- جایگاه یاران:

« اولئك عليهم صلوات من ربهم و رحمه و اولئك هم المهدون » بقره/۱۵۷

پیامبر اکرم (ص) در مورد این آیه پس از برشمردن امامان (ع)، در مورد حضرت مهدی (عج) می فرماید: خداوند به وسیله او تیرگیها را می زداید، شک و تردید را از بین می برد. خوشا به حال کسی که از او اطاعت کند؛ وای بر کسی که از او نافرمانی نماید. سپس آیه فوق را تلاوت نمودند.

۵- فرود آمدن در نجف اشرف:

« هل ينظرون الا ان ياتيهم الله في ظلل من الغمام و الملائكه و قضي الامر » بقره/۲۱۰

در ذیل این آیه، احادیثی در مورد فرود آمدن حضرت در نجف اشرف سخن گفته است؛ امام باقر (ع): هنگامی که در پشت کوفه فرود آید، در هفت خیمه از نور فرود آید و معلوم نمی شود که در کدامیک از آنها می باشد.

در شماری از احادیث نیز به توقف آن حضرت در وادی السلام نجف اشاره شده است.

۶- مفهوم رجعت:

«الم تر الى الذين خرجوا من ديارهم وهم الوف حذر الموت فقال لهم الله موتوا ثم احياهم»

بقره/۲۴۳

این آیه در مورد یکی از شهرهای شامات است که در آن بیماری مهلک طاعون رواج یافت و مردم آن شهر از ترس آن، از شهر گریختند و به شهر دیگری وارد شدند. در این هنگام خداوند به آنها فرمود: بمیرید. پس همه آنها در یک لحظه مردند. سال‌ها بعد حضرت حزقیل نبی از آنجا عبور کرد و استخوان آنها را به صورت تلی مشاهده نمود و به خداوند عرضه داشت: خدایا! ای کاش آنها را زنده می‌کردی تا به عبادت تو مشغول شوند. خداوند نیز درخواست وی را اجابت نمود و مردگان را زنده نمود. آیه فوق نیز در حق آنان نازل گردید.

از ضروریات مکتب شیعه، رجعت می‌باشد که توسط این آیه به آن استدلال شده است.

۷- وجوب شناخت امام زمان (عج):

«ویوتی الحکمه من یشا و من یوت الحکمه فقد اوتی خیرا کثیرا» بقره/۲۶۹

امام باقر (ع) در مورد این آیه فرمود: منظور از حکمت، معرفت امام است و اجتناب از کبائر.

از امام حسین (ع) پرسیدند: معنای شناخت خدا چیست؟ ایشان فرمود: مردم هر زمانی، امامی را که اطاعتش بر آنان واجب است بشناسند.

۸- حکومت جهانی:

«وله اسلم من فی السماوات و الارض طوعا و کرها و الیه یرجعون» آل عمران/۸۳

امام رضا (ع) در تفسیر این آیه می‌فرماید: در مورد حضرت مهدی (عج) نازل شده، هنگامی که قیام کند اسلام را بر یهود، نصاری، ستاره پرستان و ملحدان و کافران در شرق و غرب جهان عرضه می‌کند. هر کس از روی طوع و رغبت اسلام بیاورد، او را به نماز و زکات و دیگر واجبات امر می‌نماید؛ اگر کسی نپذیرد گردش را می‌زند.

۹- همیاری فرشته‌ها:

« بلی ان تصبروا وتتقوا ویاتوکم من فورهم هذا یمددکم ربکم بخمسه آلاف من الملائکه مسومین »
آل عمران / ۱۲۵

امام باقر (ع) می‌فرماید: گویی با چشم خود قائم (عج) را می‌بینم که با ۵۰۰۰ فرشته از مکه به کوفه رفته؛ جبرئیل طرف راست، میکائیل طرف چپ و مومنان پیشاپیش او هستند و او لشکریان را به بلاد می‌فرستد.

۱۰- آزمون الهی:

« ولیمحص الله الذین آمنوا و یمحق الکافرین » آل عمران / ۱۴۱

ابن عباس از پیامبر (ص) روایت می‌کند: جابر بن عبدالله انصاری از پیامبر پرسید: ای پیامبر خدا! برای قائم از نسل تو غیبتی هست؟ حضرت فرمود: آری سوگند به پروردگارم، تا خداوند به وسیله‌ی او کسانی را که ایمان آورده‌اند بیازماید و کافران را نابود سازد. (اشاره به همین آیه)

در آیه‌ی شریفه از نابود شدن کفر «محق» تعبیر شده و آن به معنای از بین رفتن تدریجی می‌باشد؛ چنان‌که در مورد ماه نیز «محاق» بکار برده می‌شود، چون بعد از نیمه، هر شب مقداری از ماه ناپدید می‌شود، تا در شب آخر به کلی از صحنه محو می‌شود و می‌گویند ما در محاق است.

۱۱- رجعت شهدا:

«وما محمد الا رسول قد خلت من قبله الرسل افان مات او قتل انقلبتم علی اعقابکم» آل عمران / ۱۴۴

در این آیه شریفه، بین مرگ و کشته شدن فرق گذاشته است که این موضوع گواهی است برای مساله رجعت. روایتی داریم در مورد شهدای کربلا که می‌فرماید: امام حسین (ع) به هنگام رجعت با ۷۰ تن از اصحابش که در رکاب آن حضرت کشته شدند، رجعت می‌کند.

۱۲ - رابطه با امام زمان (عج):

« یا ایها الذین آمنوا اصبروا و صابروا و رابطوا و اتقوا الله لعلکم تفلحون » آل عمران/ ۲۰۰

در روایات و احادیث، عبارت «رابطوا» به معنای ارتباط با پیشوایان و ائمه (ع) تفسیر شده است. همچنین «صابروا» نیز به شکیب بودن در مقابل سختی و تلخی تقیه یاد شده است.

۱۳ - خسف بیداء:

« یا ایها الذین اتوا الكتاب آمنوا بما نزلنا مصدقا لما معکم من قبل ان نطمس وجوها فنردّها

علی الادبارها » نسا/ ۴۷

امیرالمومنین علی (ع) در فرازی از یک حدیث طولانی می‌فرماید: چون به سرزمین بیداء برسند، خداوند آنها را در کام زمین فرو می‌برد. عبارت آخر آیه مؤید این نکته است که در واقعه خسف بیداء، تمام لشکر سفیانی نابود می‌شوند مگر سه نفر (یا دو نفر) که آنها نیز صورتشان به پشت سرشان برمی‌گردد و آنها این خبر را برای سفیانی به مدینه می‌برند.

۱۴ - انعام شدگان:

« ومن یطع الله و الرسول فاولئك مع الذین انعم الله علیهم من النبیین و الصدیقین و الشهداء و

الصالحین و حسن اولئك رفیقا » نساء/ ۶۹

در احادیث فراوان از معصومین (ع) رسیده است که منظور از «نبیین» محمد (ص)، «صدیقین» علی بن ابی طالب (ع)، «شهداء» حمزه، «صالحین» حسن و حسین، «حسن اولئك رفیقا» حضرت مهدی (عج) می‌باشد.

۱۵ - نزول عیسی (ع):

« و ان من اهل الكتاب الا لیومننّ به قبل موته و یوم القیامه یکون علیهم شهیدا » نساء/ ۱۵۹

این آیه پیرامون نزول حضرت عیسی (ع) بعد از ظهور حضرت می‌باشد. این واقعه از نشانه‌های ظهور نیست بلکه از اشراط الساعه می‌باشد. بخاری با سلسله اسنادش از پیامبر (ص) روایت کرده که حضرت فرمود: چگونه می‌شود حال شما هنگامی که پسر مریم در میان شما فرود آید و امام از خود شما باشد.

۱۶ - یاران حضرت:

« یاایها الذین آمنوا من یرتدّ منکم عن دینه فسوف یاتی اللّٰه بقوم یحبّونهم و یحبّونه » مائده/ ۵۴

مولای متقیان علی (ع) در تفسیر این آیه فرمود: به زودی خداوند قومی را می‌آورد که آنها را دوست دارد، آنها نیز خدا را دوست دارند. شخص غریبی از میان آنها به قدرت می‌رسد که او مهدی (ع) است. در مویش سرخی آمیخته با مشکی است، به آسانی زمین را پر از عدل و داد می‌کند، در کودکی از پدر و مادرش عزلت می‌گزیند و در محل پرورش خود عزیز و گرامی می‌باشد، با امنیت بر ممالک اسلامی سیطره پیدا می‌کند، پیر و جوان به فرمانش گوش می‌نهند ...

۱۷ - حکمت غیبت:

« یاایها الذین آمنوا لا تسالوا عن اشیاء ان تبدلکم تسؤکم » مائده/ ۱۰۱

در یکی از توقیعاتی که توسط محمدبن عثمان (نایب دوم) در پاسخ به پرسش‌های اسحاق با یعقوب از ناحیه مقدسه صادر شده، آمده است: اما علت آنچه از غیبت رخ داده؛ خداوند متعال می‌فرماید «لا تسالوا عن اشیاء ان تبدلکم تسؤکم»؛ سپس به یکی از حکمت‌های آن اشاره کرده و می‌فرماید: هیچ کدام از پدران من نبود جز اینکه بیعت طاغوتی زمانش در گردنش بود، ولی من هنگامی خروج می‌کنم که بیعت طاغوت در گردنم نباشد. اما کیفیت بهره‌وری از من در زمان غیبت، همانند بهره‌وری مردم از خورشید است، هنگامی که ابرها آن را از دیدگان غائب نماید.

۱۸ - خروج سفیانی:

« هو الذی خلقکم من طین ثم قضی اجلا و اجل مسمی عنده ثم انتم تمترون » انعام/۲

امام باقر(ع) در تفسیر این آیه فرمودند: اجل بر دو قسم است؛ محتوم و موقوف. حمران پرسید: اجل محتوم و موقوف چیست؟ حضرت فرمود: اجل حتمی آن است که هرگز غیر از آن رخ نمی‌دهد. اجل موقوف آن است که خداوند را در آن مشیت هست. حمران گفت: امیدوارم خروج سفیانی از نوع موقوف باشد. حضرت فرمود: نه، به خدا سوگند از نوع حتمی است.

امام علی (ع): در وصف او می‌فرماید: پسر هند جگرخواره از وادی یابس خروج می‌کند، او مردی میان‌بالا، با چهره‌ای وحشتناک، سر ستبر و آبله روی می‌باشد.

۱۹ - اشراط الساعة:

« وقالوا لولا نزل علیه آیه من ربه قل انّ الله قادر علی ان ینزل آیه ولكن اکثرهم لا یعلمون » انعام/۳۷

امام باقر(ع) در تفسیر این آیه می‌فرماید: خداوند در آخرالزمان آیاتی را برای شما نشان می‌دهد که از آن جمله است: ۱. دابه الارض؛ ۲. دجال؛ ۳. نزول حضرت عیسی(ع)؛ ۴. طلوع خورشید از طرف مغرب.

باید توجه داشت که اشراط جمع «شَرَط» به معنای نشانه است و این اتفاقات بعد از قیام جهانی حضرت رخ می‌دهد. در غالب روایات علاوه بر موارد فوق، ۶ نشانه‌ی دیگر را نیز ذکر می‌کنند: دخان، دجال، خسفی در مشرق، خسفی در غرب، خسفی در جزیره العرب، یاجوج و ماجوج، آتشی که از یمن برخیزد و مردمان را به سوی محشر سوق دهد.

۲۰ - عرضهی اعمال بر امام:

« و تمّت کلمت ربك صدقا و عدلا لامبدل لکلماته و هو السميع العليم » انعام/۱۱۵

از امام حسن عسکری (ع) روایت شده است که حضرت فرمود: هنگامی که امام در بطن مادرش چهارماهه می‌شود، صدا را می‌شنود و با نور در بازویش نوشته می‌شود: «و تمّت کلمت ربک» هنگامی که متولد گردید به فرمان خدا قیام می‌کند و عمودی از نور در برابرش برافراشته می‌شود که مردمان را با آن می‌نگرد؛ رفتار و کردار و سرائر آنها را می‌بیند. امام از لحظه‌ای که متصدی امامت می‌شود، این عمود در برابر دیدگانش قرار دارد.

۲۱ - طلوع خورشید از مغرب:

« یوم یاتی بعض آیات ربك لا ینفع نفسا ایمانها لم تکن آمنت من قبل او کسبت فی ایمانها خیرا »

انعام/۱۵۸

طلوع خورشید از مغرب یکی از نشانه‌های رستاخیز است. از پیامبر اکرم (ص) روایت شده که می‌فرمایند: چون خورشید از مغرب طلوع کند، همه ایمان می‌آورند؛ ولی در آن روز ایمان آوردن، کس را سودی نمی‌بخشد.

حال این سوال پیش می‌آید که مگر بعد از ظهور حضرت، کسی روی زمین وجود دارد که موحد نباشد و ایمان نیاورده باشد؟ پاسخ این سوال آن است که احتمالا این موضوع پس از خروج یاجوج و ماجوج رخ می‌دهد؛ آنها بذخ فساد را در زمین می‌کارند و پس از آن رستاخیز آغاز می‌شود.

۲۲ - نهی از تعیین وقت:

« یسالونک عن السّاعه ایاں مرساها قل انما علمها عند ربی لا یجلّیها لوقتها الا هو » اعراف/۱۸۷

بزرگ مفسر قرآن کریم حضرت ختمی مرتبت محمد مصطفی (ص) در مورد این آیه می‌فرمایند: مثل حضرت مهدی (ع) مثل رستاخیز است که جز خداوند کسی نمی‌تواند وقت آنرا مشخص کند. در آسمان‌ها و زمین بسیار سنگین (با اهمیت) شده است. جز به صورت ناگهانی نخواهد آمد.

۲۳ - انتظار فرج:

« فقل انما الغيب لله فانتظروا انى معكم من المنتظرين » یونس/ ۲۰

رسول اکرم (ص) فرمود:

« أَفْضَلُ أَعْمَالِ أُمَّتِي إِنْتِظَارُ فَرَجِ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ »

با توجه به سختی انتظار، امام علی (ع) در این مورد می‌فرمایند: کسی که منتظر امر ما باشد، همانند کسی است که در راه خدا به خون خود آغشته شود.

خوشا به حال مومنی که کارهای خیر انجام دهد و موجب شود که هنگام گزارش اعمالش به امام، بر لبان گل یوسف زهرا (ع) تبسمی نقش بندد.

والسلام علیکم و رحمه الله و برکاته